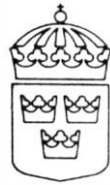

Motion till riksdagen

1987/88:Jo766

av Lars Werner m. fl. (vpk)
om avfall som resurs och belastning

Mot.
1987/88
Jo766-767

Ett utvecklat industrisamhälle som Sverige producerar stora mängder avfall. Detta avfall kan delvis användas som en resurs genom återanvändning på olika sätt. Men stora mängder av avfallet är en onödig belastning för samhället. Avfallsmängderna måste minskas. Innehållet i avfallet måste förändras genom att miljöperspektivet kommer in redan innan produkter introduceras.

Sju miljoner ton avfall produceras varje år i Sverige. Av denna mängd står industrin för 4,5 miljoner ton och hushållen för 2,5 miljoner ton. Varje svensk producerar 300 kg hushållsavfall per år.

En vanlig soppåse består av ca 50 % vått papper och köksavfall. Torrt papper och kartong utgör 20 %. Plasterna står för ca 10 %. Påsen innehåller därutöver metall, textil, gummi, läder och trä. Dessutom hamnar ofta rent miljöfarligt avfall såsom batterier och lösningsmedel i påsen.

Sverige har i dag 27 sopförbränningsanläggningar. Det är anläggningar med olika slags rening, men inte några av dessa anläggningar är miljömässigt acceptabla. Röken från en sopförbränningsanläggning innehåller förutom vattenånga bland annat: saltsyra, kväveoxider, svaveldioxider, bly, kvicksilver, kadmium och dioxiner. Med andra ord några av de värsta miljögifterna.

Saltsyran, kvävet och svaveldioxiderna bidrar både till försurningen och till att försämra folkhälsan. Sopor är det mest försurande bränslet man kan använda, räknat per energienhet.

Bly kan ge skador på nervsystemet och blodbildande organ. Kadmium lagras i lever och njurar, där de kan orsaka skador. Kviksilver påverkar nervsystemet. Tungmetallerna är med andra ord ett stort hälsohot mot befolkningen. Sopor som bränsle ersätter oftast olja, då oftast eldningsolja 5. Jämfört med eldningsolja 5 innehåller avfallet ca 2000 gånger så mycket bly, ca 1000 gånger så mycket kadmium och ca 4000 gånger så mycket kvicksilver.

Röken från sopförbränningen innehåller också klorerade kolväten, bland annat klorerade dioxiner och dibensofuraner. 210 olika ämnen bildar gruppen dioxiner. I denna grupp finns det 12 ämnen, "the dirty dozen", som tillhör de giftigaste ämnen människan i dag känner till. Karaktäristiskt för dessa ämnen är att de bryts ner ytterst sakta i naturen. De har också en stark tendens att ansamlas i levande organismer.

Visserligen kan miljöproblemen vid sopförbränning bli mindre än i dag, genom jämnare förbränningstemperaturer och genom effektivare rökgasfil-

ter. Men utsläppen kan inte bli acceptabla genom dessa åtgärder. Effektiva rökgasfilter minskar en del av luftproblemen, men å andra sidan kanske mark- och vattenproblemen ökar i stället. När det gäller utsläpp av dioxiner finns inga tillräckligt små mängder. Det enda miljömässigt acceptabla är att inte släppa ut dioxiner alls. Vpk upprepar därför sitt krav om att inga nya sopförbränningsanläggningar ska få tas i drift, samt att de befintliga anläggningarna avvecklas inom en femårsperiod.

För att samhället ska kunna handskas med avfallet på ett vettigt sätt när inte sopförbränning finns att tillgå, måste mängden sopor minskas. Ett sätt att minska avfallet är att inte producera så mycket förpackningar. Nödvändiga förpackningar bör dessutom tillverkas av så miljövänligt material som möjligt. Vpk anser att förpackningsproducenterna ska åläggas att lösa avfallsfrågan på ett miljömässigt acceptabelt sätt, redan innan förpackningarna introduceras. Returförpackningar bör vara det normala. Förpackningar som inte kan återanvändas direkt, bör återvinnas på annat sätt. Det glas som samlades in (utöver returglaset) under 1986 räckte till att tillverka 126 miljoner nya läskflaskor.

Källsortering är en metod som gör det möjligt att återanvända en del av avfallet. Om varje svensk dagstidningsprenumerant lämnar tidningspapperet i retur, sparas 1,5 gran per år räknat per prenumerant. En annan fördel med källsortering är att man redan i hushållen kan sortera ut det speciellt miljöfarliga avfallet, såsom batterier, brandvarnare och lösningsmedel m. m. Batteriinsamlingen i Göteborg resulterade i 46 ton insamlade batterier under 1986.

Det pågår lovvärda källsorteringsprojekt i flera kommuner. Problemet att utvidga denna återvinningsverksamhet är ofta att det är svårt för kommunerna att finna en ekonomiskt lönsam avsättning för det insamlade materialet. Samhällsekonomiskt däremot är källsortering och återvinning en mycket god affär, med tanke på miljövinsterna. Vpk anser att staten måste ta ansvaret för en organisation för återvinning och avsättning av material från kommunernas sortering.

Men för att källsorteringen ska fungera, behövs också att den upplevs som meningsfull och ej så betungande för hushållen. Informationsbehoven är stora. Vpk anser att statsbidrag bör utgå till information i initialstadiet av kommuners källsorteringsprojekt. Om hushållen på ett bekvämt sätt ska kunna sortera i olika fraktioner måste husen anpassas efter detta. Utrymmet under diskbänken och i soprummen bör vara större än i dag.

Transporterna från de sorterande hushållen måste ske på ett rationellt sätt. I dag finns speciella sopbilar anpassade till källsortering enbart i Klippans kommun. Vpk anser att statsbidrag bör utgå till kommuner som satsar på anpassade sopbilar.

De stora mängder avfall som trots minskning av förpackningar och återvinning av olika slag blir kvar måste tas om hand på ett betryggande sätt. Det system som finns att tillgå i dag är att deponera avfallet på tippar. Detta är inte på sikt någon tillfredsställande lösning. Tipparna måste naturligtvis anläggas på ett så säkert sätt som möjligt genom att lakvattnet tas om hand. Man bör också på alla sätt försvåra tillrinning av ytvatten. Tippen bör täckas med svärgenomsläppligt material. Prover på grundvattnet runt tipparna bör

tas regelbundet. Åtgärder för att undvika spontana bränder bör också genomföras. Äldre tippar, även sådana som ej längre används, bör övervakas rigoröst. Ibland behöver åtgärder sättas in, även för att förhindra för mycket läckage från dessa områden.

Det pågår lovvärda försök med att ta till vara sopornas energiinnehåll på olika sätt, bland annat genom biogasutvinning och genom kompostering. Vpk anser att nödvändiga forskningsresurser ska satsas på att ta fram mer miljövänliga framtidsalternativ när det gäller omhändertagandet av avfall.

Mot. 1987/88

Jo766

Hemställen

Med hänvisning till det i motionen anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar att inga nya sopförbränningsanläggningar skall få tas i bruk samt att de befintliga sopförbränningsanläggningarna bör avvecklas inom en femårsperiod, varvid de äldsta anläggningarna bör avvecklas först,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag så att förpackningsproducenterna skall åläggas att lösa avfallsfrågan på ett miljövänligt acceptabelt sätt redan innan förpackningarna introduceras,

3. att riksdagen hos regeringen begär att staten tar ansvaret för en organisation för återvinning och avsättning av material från kommunernas sortering,

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att statsbidrag skall utgå till information i initialstadiet av kommunernas källsorteringsprojekt,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att vid ny- och ombyggnad av fastigheter hänsyn skall tas till behovet av källsortering av sopor redan i hushållsledet och att statens planverk ges i uppdrag att utforma sådana föreskrifter/bestämmelser till plan- och bygglagen (PBL)¹],

5. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att statsbidrag skall utgå till kommuner som satsar på källsorteringsanpassade sopbilar,

6. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att nödvändiga forskningsresurser satsas på att ta fram mer miljövänliga framtidsalternativ när det gäller omhändertagandet av avfall.

Stockholm i januari 1988

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Jörn Svensson (vpk)

Viola Claesson (vpk)

Nils Berndtson (vpk)

Inga Lantz (vpk)

Tore Claeson (vpk)

¹ 1987/88:Bo517